

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "
Kolek (štampilj) vnese vselej
80 kr.
Pri večkratnem tiskanju se
cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

ne ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Velja do konca tekočega leta
po pošti in v Ljubljani na
mesec — 80 "
posamezne številke po — 7 "
Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.
Naročnino prejema opravna
(administracija) in ekspedija v
Blaznikovi tiskarnici na Brno.

Izhaja

po trikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Mladočeski poslanci.

I.

Bralcem „Slovenčevim“ je znano, da se je napravil med českimi poslanci „razkol“, 28 jih je odložilo mandate za deželni zbor, ker niso zadovoljni z dosedanjim ravnanjem državno-pravne česke opozicije, in ne hote več politike pasivne, ampak aktivno.

Ta razkol je važen in jako pomenljiv. Poglejmo, kakošen je njegov začetek in pomen.

Pri zadnjih volitvah v državni zbor so se na Českem pokazale nove prikazni. Alfons Št'astny iz Padarova je dal na svetlo knjižico, v kateri Čehi spodbada, da naj popuste svojo dosedanjo politiko, da naj se odrečejo historičnemu pravu českega kraljestva in boju za staroveko pravo, ter se poprimejo politike prospesnosti (oportunitete).

Razvipiti Št'astny je ljubček českih liberalcev, in nekteri česki listi so teh misel, da je Št'astny le posredek mladočeske, da je rog, na ktereга mladočehi trobijo med česki narod „na napačnem potu smo, vračajmo se!“ da je on dal le firmo, mladočehi pa nauke. Ako je temu res tako — razkol med českimi poslanci to potrjuje — tedaj ima dotična knjižica velik pomen.

Po nasvetu padarovskega preroka — to ime si je Št'astny (kar se pravi po slovenski: Srečni) srečno pridobil v českih listih — naj bi se odvrigel boj za pravo, za katero se je devet sto let dajala kri in premoženje; odvrže se naj boj za pravo, katero so protivniki česke narodnosti tri sto let zatirali, pa ga vendar niso mogli zatreti, in katero česki narod zadnjih 13 let tako krepko brani; — odloži se naj boj za pravo, katero je pri vseh volitvah tako na-

vduševalo česki narod, katero naj se pa zdaj vrže med staro šaro.

In zakaj naj bi česki narod popustil boj za historično pravo? Razloga sta dva. Prvi je, pravi padarovski prerok, ker historičnega českega prava več ni. „Macht geht vor Recht!“ To geslo so si česki liberalci izposodili od Bismarka in ga hvalisajo na pogubo českega naroda. Prerok modruje tako-le: „Česko kraljestvo ni samostojno, izgubilo je svojo moč, izgubilo je tedaj tudi svoje pravo.“ Ali niso česki liberalci zvesti učenci Bismarkovi? Čehi — sami Čehi vže imenujejo svoje pravo strohnelo cunjjo! Dunajski židovski listi naj bodo veseli, da so se njih pesmice naučili celo trdo, glavi Čehi!

Drugi razlog, nadaljuje prerok, je pa ta, ker ta boj ni le boj za česko pravo, ampak tudi boj za vsako historično pravo, za pravo fevdalizma in klerikalizma. „Danes, pravi ljubček mladočehov, imamo pred rokami vže boj za ohranjenje fevdalcem raznih njih predprav, boj za ohranjenje poprejšnje vlade cerkvene v šoli in državi in samosprava českega kraljestva ima biti le posredek k ohranjenju pravic in upljiva fevdalcev in klerikalcev.“ Ker so mladočehi s svojim Št'astny-m sprevideli, da se sedanji boj bojuje za vsako pravo tako česko, kakor fevdalno in klerikalno: sklenili so nič več ne bojevati se za „jezuitovstvo“; rajše popuste še svoje historično pravo, kakor da bi se dalje hoteli vleči in potiskati voz državno-pravne opozicije. — Lepa je ta! Večje je njih sovraštvo do katoliške cerkve, kakor pa ljubezen do prava českega kraljestva! „Vlastno svoje pravo hoté zagnati med zastarelo šaro, samo da se jim ne bi bilo treba družiti z nemškimi in drugimi pravnarji!“

In ker so Staročehi „celi“ pravnarji, ki se ne poganjajo le za pravo českega kraljestva,

ampak tudi za pravo fevdalcev in klerikalcev“ zato proč z njimi! Mladočehi naj odlože boj za historično pravo, ktereга ni več, prevzemó naj vodstvo českega naroda, zapišejo naj liberalizem na zastavo, odpahnejo naj od sebe vse pravničarje, sklenejo naj se z nemškimi liberalci in tako združeni prekucnejo zvrhano nadvlado „jezuitovstva!“

Kakošen dobiček pa se za to obeta Čehom? Prerok prerokuje: „In vidite — pravi — da se potem vsaj del Nemcev „nemara“ k nam nagne in nam ne odreče ravnopravnosti.“ Take nasvete daje padarovski prerok. Mladočehi naj se tedaj odtrgajo od pravinarskih Staročehov, prevzemo naj vodstvo českega naroda, popusté naj boj za historično pravo, obratijo naj se z nemškimi liberalci, da liberalizem dobó zvrhano nadvlado, in nemara Čehi za to pomoč dobodo kako politično pravo! — Bravo, prerok!

Za tem prerokom, kakor se sluti, čepi mladočeska stranka. Čudovita zveza med prerokovim naukom in mladočeskim početjem potrjuje to slutje. Razvipiti sodelavec liberalnih „Narodnih Listov“ — čuje na ime Barak — je na lastno pest začel kandidirati, brez dogovorjenja s Palackim in Riegerom, ter je storil začetek s povzdigo českega liberalizma. Ali pal je, kakor je dolg in širok! Česki narod ni hotel poslanca, ki nima staročeskega pravinarskega programa. (Enako je bilo pri nas Slovencih. Zarnik je letos na svojo pest kandidiral kot zastopnik liberalizma in je — pal.)

Pri volitvah so Mladočehi delali in glasovali rajše za ustavovernega liberalca, kakor pa za takega kandidata, ki bi se bil poganjal za česko in cerkveno pravo. Če je treba, postrežem s fakti. (Mladoslavenci imajo tudi geslo: Rajše ustavoverca, kakor pravničarja. Vide

Podlistek.

Nekaj o „omiki“.

V današnjem času, kojemu je geslo: napredek, napredek! se mnogo sliši o omiki. Slehern napenja vse moči, da dospe na vrhunec omike, doseže ovo zaželjeno osvrho, koja mu je uzor vsega početja. Od najviših do najnižjih krogov vse govori o omiki, in z nekako strastjo vse hrepeni po nji in se podviza ne zaostati v tem tekmovanju. Ponosen je marsikteri, da mu je osoda ugodila živeti v tem srečnem, blaženem devetnajstem stoletju omike in prosvete; zarad tega bodi dovoljeno nam spregovoriti nekaj malega o omiki, in sicer, „kaj je podlaga omiki in kakošna so sredstva dospeti do omike v pravem pomenu besede.“

Beseda „omika“ nam služi v prenesenem

pomenu; mikati se pravi predivo na grebenu gladiti, čistiti in ločiti pezdiranje kodelj od povesma. Človek torej, ki si čisti pojmove, gladi jezik, značaj, družljivo vedenje, kojemu sta pravica in resnica uzor, zove se omikancem, skupnina teh lastnost pa „omika“. Če bi pripodobili omiko, bi rekli, da je drevo, katero poganja svoje korenine v trdo, rodovitno zemljo, katero na vse kraje razprostira veje, mladike in katero na taki podlagi stoji, da ga najhujši orkani ne premaknejo, ne poderó.

Pa ima li tudi omika tako nepremakljivo in strpljivo stajalo? Da! ima ona ga, in to je verstvo.

Verstvo je pri vsih narodih zrcalo in svetok, je li se omika manje ali bolje razcvetala in svetla: je tista prikazen, po kateri se ima narod ceniti in nad druge povzdigovati. Pogled na njegove verske misli, mnenja, navade, uravnave, to je jedro njegove dušne dejavnosti. Iz tega stališča se spoznavajo vse njegove naredbe. Mora se ozir jemati, kaj so mu bogovi

predstavljali, kak vpljiv je imela vera na njegovo srce in njegov duh, ter kako si je po tem potu vlastni in javni živelj vstrojil.

Poglejmo na obče preslavljani grški narod. Grško verstvo je izvir človeškega duha, ter je tako vpljivalo na narod, da nijeden vesten zgodovinar ni v stanu razumeti njegove zgodovine, če verstvo v nemar pušča. Heleneec je pripisoval kakošnemu bogu vse, kar ga je obdajalo, zadevalo, dozdevalo se mu velikansko, znamenito, koristno ali škodljivo, veličastno, mogočno itd. A kar je poseben razložek od drugih narodov, Grki nijso pobogovili reči same ob sebi, ampak so le spoznavali v nji nekaj božjega z ozirom na njen izvor. Grom, blisk, tmina, mesec, juterna zarja, noč itd. mu nijso bili bogovi (?), le vstvarjenja bogov. Grško verstvo je verstvo vglajeno, a strinja se s grško domišljijo, ter se je enako rasteči kali izcimilo iz nekega potrebnega, naravnega tvora, pak da je že samo ob sebi nekaj po svoje doguanega. Zarad tega ima za vsakega izob-

Celje in Brežice.) Po mislih liberalnih Čehov (in Slovencev) se ne sme voliti pravkar, ker se poganja za pravo vsestransko. Padarovski prerok sme biti vesel! Njegovi nauki prodirajo. Mladočehi se pripravljajo na razkol, na odstranjenje pravnarjev!

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Avstrijskih deželah.

Ministerski svet je Glaserju, Lasserju in Stremajerju naročil, da pretresujejo verske postave, katere se bodo meseca januarija državnemu zboru predložile.

Pismo, v katerem so mladočeski poslanci deželnemu zboru naznanili, da se odpovedo poslanstvu, ima 28 podpisov. Na pismu, katero so bili poslali „Narodnim listom“, bilo jih je pa 29. „Politik“ vé povedati, da ta razloček prihaja od tod, ker je bil na pismu odločenem za „Narodne liste“ podpisan tudi Aleks. Vrba, ki je pasvojim volilcem razodel, da on omejenega pisma ni ne podpisal, ne podpisati ukazal.

Tirolski cesarski namestnik grof Taaffe si močno prizadeva, da bi na dan spravil novo liberalno šolsko postavo.

V vsih deželnih zborih, kjer je federalistična stranka le količkaj izdatna, oporekuje se vpeljavi državnih neposrednih volitev. V kranjskem deželni zboru se tak protest, kakor so „Novice“ povedale, ne misli vložiti. Nevarno je sicer res, staviti tak predlog, odkar je dr. Razlag pri adresni debati v državnem zboru rekel, da on in njegovi tovarši stoje na podlagi ustave. Vendar pa mislimo, da bi ne bilo odveč, če bi tudi naš deželni zbor oporekal neposrednim volitvam, in za drugimi zbori ne zaostal. Dr. Razlag in njegovi tovarši bi imeli priliko pokazati, kako umejo postavno stališče, katero so v državnem zboru povdarjali.

Ogrska komaj 6 let oskrbljuje sama svoje zadeve in je že v tem malem času skoraj vse zagospodarila; po proračunu, kterega je denarni minister te dni poslancem predložil, znašal bode dolg za l. 1874 okoli 41,627.320 gold.; razun tega ostalo jim je še za l. 1873 dolga 30,709.175 gold. Mnogo teh denarjev požrè ogrska honvedska armada, in vendar se je zboru 13. t. m. predložila postava, naj se še za nekoliko batalijonov pomnoži. Pričakovali so tudi, da bode v ti seji Szlavy odgovoril na Tiszivo interpelacijo o ministerski krizi, pa Szlavy je bolan, in ga ni bilo v zboru. Eni listi pravijo, da bode denarno ministerstvo

razenca neko posebno mikavnost, nagon; zaradi tega je še vedno nepotekljiv vir pesnikom in umetnikom razne vrste. Na ta način je gojilo verstvo pesništvo, katero je pri Grkih poganjalo tako lepo kál, se razcvetalo, cvetelo, a tudi dragoceni sad obrodilo. Gojilo je različne umetnosti, s kterimi so se Grki zeló pečali, pa tudi visoko stopinjo dosegli. Fidijska najkrasnejša slika je bila „olimpijski Jupiter“. Kazala je vsomogočnost, modrost; mislimo „očeta bogov in ljudi“. Snov je vzela iz I. speva Ilijade, kjer Jupiter Tetidi z glavo prikima, da ji bode prošnja spolnil. Podoba je takim vtiskom na slehernega vplivala, da se je v obče rekalo, Fidijski je bil v nebesa zamaknjen, ali se mu je Jupiter prikazal in razodel. Umreti in ne videti „olimpijskega Jupitra“, bila je velika nesreča. Iz rečenega sledi, da je verstvo celi grški omiki temelj, na kterem so se doprinašala veličastna še sedaj občudovana dela.

Ozrmo se nekoliko na Rimce. Njihovo verstvo je le nadaljevanje, le vejica grškega.

prevzel Lad. Korizmics, Zichy pa bode oskrboval ministerstvo kupčijsko in komunikacijsko, od kterega se bode ločil kmetijski oddelek.

Vnanje države.

Pruska. Zbornica poslancev je zopet volila dosedanje predsedništvo in sklenila k sejam ne pripustiti severno - šlezviških poslancev Ahlmena in Krygera, dokler ne prisežeta na ustavo. — Vlada je Paderbornskemu škofu, dr. Martinu, zaprla vse dohodke.

Švica. Bernska vlada se je pri Lucernski pritožila zastran škofa Lachata, ker je mislila, da mu bode tudi Lucernska vlada pot pokazala. Pa to se ni zgodilo; le to je izrekla, da pismo do švicarskih škofov, v kterem izobčuje od vlade imenovane juraške duhovnike, je čin vnanje jurisdikcije, katere pa nima v kantonih, ki ga ne pripoznavajo. — „Genfer Correspondenz“ je včeraj nehala izhajati.

Francoski prezident Mak Mahon spremenil je smrtno kazen Bazaine-ovo v dvajsetletni zapor. Brž ko ne ga bodo odpeljali na otok sv. Marjete pri Cannesu na srednjem morji. Tudi mu je Mak Mahon spregledal šege, ki se godé pri odstavi in ki obstoje v tem, da se obsojencu vpricho deputacij raznih vojaških oddelkov odtrgajo vojaška častna znamenja in zlomi njegov meč. V pismu, v kterem so mu sodniki prosili pomiloščenja, so neki rekli, da so kot sodniki morali ravnati po postavi, da je pa Bazaine prevzel poveljstvo v strašno neugodnih okolišinah, in da armada ne more pozabiti služitev prostovoljca od leta 1831. — Bazaine je Mak Mahonu poslal pismo, v kterem pravi: „Spominjali ste se časov, ko sva skupno domovini služila in bojim se, da je Vaše srce bilo močnejše od ozira na državo. Brez težave bi bil umrl, ker je od sodnikov stavljena prošnja za pomiloščenje oprala mojo čast.“ — Ko se je v Parizu zvedila sodnijska razsodba, bili so ljudje splošno mirni, le na zahodnem kolodvoru jih je nekaj bilo, ki so zvedevši to novico zaklicali: bravo! Pa občinstvo se za to ni zmenilo.

V seji narodne skupščine od 9. t. m. napovedal je znani katoliški poslanec, general du Temple, interpelacijo o imenovanju novega poslanca pri laškem kralju, ki bode prišla še ta mesec v obravnavo.

Španjska. V provinciji Orensi so se rudečkarji vzdignili proti vladi in jih je 400 pridrló v mesto Veyabollo, kjer so požgali vsa pisma. Mestni svetovalci so jim komaj ušli. — 10. t. m. bil je pri Berasteyni hud boj med

Bilo je sidro mogočni državci, bogočastje se je razprostiralo na poljedelstvo, katero je najmočnejši faktor državljanske moči in blagostanja. Rimci niso bili telesni malikovalci. Njih božanske podobe v dičnih tempeljnih in doma, jim niso bile bogovi, nego le slike bogov in boginj. Ker so ob darovanjih gostili svojo družino, rodbino, sosede in prijatelje, so se s tem vkoreninjevale sosesčina, priljudnost in prijaznost. Verstvo je bilo vzrok zidanja mnogih krasnih tempeljnóv, v kterih so se bogovi slavili. Rimski pesniki so zajemali svojim pesniškim umotvorom snove iz vrelega izvirka verstva. Kar ine narode zadeva, bili so manj ali bolj omikani, naobraženi, kakoršne pojmove so najprej imeli o višem bitji, ali v kakoršnem cvetu se je verstvo pri njih nahajalo; da je to istina, nam svedoči občna povestnica.

(Dalje prih.)

5000 Karlisti in 15000 republikanci pod vodstvom generala Morionesa; Karlitov je padlo okoli 300 mož, republikanci, ki so si pri tem boji odprli pot proti Tolosi, pa so jih zgubili še več. Boj se bo kmalo zopet pričel.

Ruska je mir sklenila s Kivo. Del dežele ob desnem bregu reke Amudarje odstopila je emiru iz Bokare.

Turška. Komisija za vravnavo prevoznine skoz Sueški kanal je določila, da se bodo ladje merile po Donavski sistemi, ter po 3 franke več plačevale, razun vojnih ladij in tistih, ki so obložene s podtežo (balast). Če znaša skupna teža 2,100.000 ton, se zniža nadplača za 50 centimov; za vsakih 100.000 ton dalje se zniža zopet za 50 centimov, in če znaša prevoznja 2,600.000 ton, odpade popolnoma. Poseben odsek bode izdelal poročilo, ki se bode menda v četrtek podpisalo.

Rumunska zbornica je volila odsek 7 udov, kateri ima preiskovati opravilne in denarne zadeve občine Bukareške; 13. t. m. se je pa zbornica sklenila.

Perzija je razdrila pogodbo z baronom Reuterjem, ki je prevzel izdelavo vsih tamosnjih železnic. Reklo se je, da Reuter ni spolnil stavljenih mu pogojev. Nek telegram iz Londona pa poroča, da je Reuter te pogoje natančno spolnil, in da le ni hotel sprejeti nekterih prenaredb o podeljeni mu koncesiji, katere je Perzijska vlada od njega tirjala.

Iz Amerike se poroča, da so že podpisane pogodbe o vrnitvi „Virginius-a“; pri življenji ostali jetniki in ladija se bodo danes izročili zaveznim državam. — Generalkapitan Jouvellar je izdal proklamacijo, v kateri opominja ljudstvo, da naj bo mirno, sicer bi nastala vojska, v kateri bi jim Španjska ne pomagala. — Kongres je dovolil 4 milijone dolarjev za prestroj mornarstva ter je v vsem potrdil vladino vedenje o zadevi Kubanski.

Iz državnega zbora.

Skupna vloga 33 Českých državných poslancev, ki se je očitno brala 10. t. m. v zbornici poslancev, se glasi:

Visoko predsedništvo!

Priznavaje pravice in stan posamezných kraljestev in dežel in pa v zavarovanje njihove skupne državno-pravne zveze so dali Njihovo c. kr. apost. Veličanstvo najvišji diplom 20. oktobra 1860. V I. članu tega diploma so cesar izrekli, da pravico postave dajati, spreminjati in odpravljati bodo Njihovo Veličanstvo in Njihovi nasledniki vživali le s sodelavnostjo postavno sklicanih deželných zborov, oziroma, državnega zbora, v kterega imajo deželni zbori pošiljati število poslancev, katero so odločili Njihovo Veličanstvo.

S tem članom je bilo tedaj priznано in izrečeno, da od dne razglašenja tega previšnjega diploma imajo podvito pravico postavodajanje cesar z deželnimi zbori, oziroma s poslanci deželných zborov vsih kraljestev in dežel v državnem zboru zbranimi vred.

Najvišja diploma proglasila se je za stanovitno nepreklicljivo temeljsko državno postavo, shranila se je v deželných arhivih vsih kraljestev in dežel, postala je za vsako posebej temeljita deželna postava in določilo se je celó, da so nasledniki Njih c. kr. Veličanstva dolžni ponavljati to diplomu. Postala je tedaj prav slovesno očitno pravo za celoto, pa tudi za posamezna kraljestva in dežele Avstrijske monarhije.

Pač se je v preteklih 13 letih v Avstrijski ustavi marsikaj spremenilo, kar je najvišji diplom naravnost nasproti, in te spremembe so se vrstile tako, da se je očitno pravo žalostno zmedlo in omajalo. Pa poglobitveno načelo prvega članka najvišje diplome ohranilo je dozda ne samo državno pravno neovrgljivo veljavo, ampak tudi občno pripoznanje.

Po postavi 2. aprila 1873 pa bi imel sniditi se nek državni zbor, in povabili so nas, se ga vdeležiti; pa ta zbor ni sestavljen na podlagah, ktere vsim narodom zagotavljajo tako vdeležbo, da bi bili zastopani po razmeri števil in davkov, kakor so Njih Veličanstvo cesar 20. oktobra 1860 to določili, in tudi ni sestavljen iz poslancev, ktere pošljejo deželni zbori, ampak ki se neposredno volijo.

Vravnava tacega državnega sveta, neposrednje voljenega parlamenta, je v nasprotju z duhom in najglobokejšim bistvom preslavnega diploma 20. oktobra 1860, v nasprotju posebej z besednim pomenom 1. njegovega člana, v nasprotju s pravico monarhije, ki je slovesno s pismom potrjena, in ravno tako s pravico vsih kraljestev in dežel. Tako vravnani zbor bi v nič djal vsim kraljestvom in deželam zagotovljeno pravico po poslancih iz deželnega zbora sodelati pri postavodajanju v okrožji najvišjih vzajemnih državnih zadév.

Sprememba kake deželne pravice pa brez sodjanja postavnih deželnih zborov nikoli ne more pravica postati; take spremembe nikakor ne more pravno in veljavno skleniti shod, kteri k temu na noben način ni pravno opravičen. Izvršenje visokega diploma samo, ki se je imelo zgoditi po patentu od 26. februarja 1861, kteri je bil pa tudi dan brez poprejšnjega zedinjenja z deželnimi zbori, se nikoli ni vresničilo, vesoljni državni zbor, na ktere ga je diplommeril, se ni nikoli sošel. Za osnovne postavbe 20. decembra 1867, po kterih je bil ta patent vse-skozi spremenjen, je glasoval shod, ki ni bil vesoljni državni zbor in ki k tem sklepom ni bil ustavno opravičen; in državni svet, ki se je zbral na podlagi teh temeljnih postav od 20. decembra 1867, ako se tudi opusti ozir na pogreške njegovega državnopravnega postanka, še celo v pomenu ravno teh temeljnih postav po nobeni ceni ni imel pravice očitnega prava kraljestev in dežel enostransko prenarajati, celó odpravljati. Iz materielnih in formelnih pravnih razlogov toraj cenimo, da nismo zavezani vgoditi poslanemu nam povabilu, da naj pridemo v državni zbor, in svesti smo si tudi, da v tem pravu enako mislijo naši volilci, slovensko ljudstvo na Českem, velika večina prebivalstva tega kraljestva, kar so očitno in nedvomljivo skazale peticije s sto tisočnimi podpisi in undan ravno s tem, da so nas poslance volili.

Vendar pa, ker državi protijo nevarnosti, smo v svojih patrijotiskih mislih dobro prevdarili, če bi se dalo temu klicu do nas vstreči in pa s kterimi pristavki in zavezami bi se to dalo zediniti. Živo prepričani, da poravnava državnopravnih zmešnjav je prvi pogoj za otenje države in predpogoj tudi, da se njene notranje rane zacelijo, bi bili in smo pripravljene k sodelu, k bratovskemu skupnemu djanju z zastopniki vsih kraljestev in dežel, samo da bi se brez škodljivega predsodka za pravno stanje naše domovine pripravljala taka pogodba. Ker se pa zahteva, da naj pridemo v državni zbor, ki se je sošel na podlagi postavbe 2. aprila 1873 v okolišinah, ktere priznanje njegove pravne obstojnosti razodevajo kakor prvi pogoj in kakor neposredni nasledek, in je toraj vsaka državno pravna poravnava že naprej izključena; toraj se mi poslanci iz českega kra-

ljestva ne moremo opravičenih ceniti priti v ta zbor, kajti zavedamo se državnopravnega stanja tega kraljestva, ktero stanje je priznано in zagotovljeno s celo vrsto državnih pogodb, očitnih pisem in priseg ob časih kronanja, in je tudi Njih. ces. kralj. apostoljsko Veličanstvo v vis. odpisu 12. sept. 1871 ravno to najslavesniše pritrnilo.

Mislimo marveč, da smo dolžni ne vstopiti; dolžni smo kraljestvu Pemskeemu ne vdeležiti se prelomljenja trdnega njegovega državnega in ustavnega prava, ne vdeležiti se vničjenja njegove državno pravne osebnosti in samosvojnosti; dolžni smo to pa tudi cesarstvu, ktero ta nova globoko pretresljiva zmota očitnega prava spravi v tolikanj hujšo nevarnost, ker se ima brez skrbi popustiti po najvišji diplom od 20. oktobra 1860 pokazana edino otevena pot, po kteri bi pravoznanska mnenja in pravice kraljestev in dežel mogle pogoditi in zediniti se z djanskimi potrebami cesarstva, in vravnati se stan, kteri skruni pravno stanje kraljestev in dežel in s tem v nevarnost pripravi tudi poroštvo njihove zveze, ktera je krepka, ker se naslanja na naravne in pravne podlage in ji vsi prostovoljno in veselo pritrjujejo.

V Pragi 23. novembra 1873.

Pri obravnavi o ti vlogi govoril je grof Hohenwart in konečno stavil predlog: zbornica naj voli odsek 15 udov, kteri naj to pismo pretehtajo in potem zbornici o njem poročajo. Pa zbornica je prej izrekla, da poslanci, ki se branijo v državni zbor priti, so zapadli poslanstvo, in potem še le je predsednik vprašal, ali kdo podpira Hohenwartov predlog; podpirali so ga vsi udje državno pravne stranke in Poljaki, zato bo prišel konec januarja v državnem zboru zopet v razgovor. Poljaki, ki so ga podpirali zdaj, podpirali ga bodo tudi pozneje; ustavoverna večina pa ima lepo priloznost pokazati, če ji je za mir in spravo med narodi kaj mar.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

Četrta seja 13. dec. V začetku seje se bere več peticij, med njimi dr. Bleiweisov predlog zaradi peticije do vlade, da bi se goveji kugi na Kranjskem večje zapreke dalale, kakor dozda. Peticije se izročé dotičnim odsekom.

Pritrdi se potem poročilu finančnega odseka o računskem sklepu za leto 1872 in o proračunu za leto 1874 zaklada zemljišne odveze o proračunu za leto 1874 zaklada posilne, delalnice, bolnišnega, porodnišnega, najdenišnega in norišnega, o proračunih sadje- in vinorejske šole na Slapu za l. 1874; o proračunih kranjskih ustanovnih zakladov za l. 1874 in o računskih sklepih istih zakladov za l. 1872 in o proračunu deželno-kulturnega zaklada za l. 1874.

Poročilo gospogarskega odseka o predloženem načrtu postavbe deželnega odbora o napravi in zdrževanju dovoznih cest k železničnim kolodvorom se sprejme z nekterimi popravki slovenskega teksta.

Poročila deželnega odbora zaradi prisojenja davkarske občine Buknje k okrajni sodniji v Postojni in zaradi odstopa kosa vrta pri deželnem gradu nasproti nove realke za razširjenje ceste se izročita finančnemu odseku.

Konečno poročá gosp. Murnik o prošnji občin krške, žužemberške in zagraške, da bi se jim dovolila mitnica na cesti ob Krki. Odsek je sklenil odbiti to prošnjo, ker ni do-

volj vtemeljena. Gosp. dr. Bleiweis se pa gorko potegne za prebivalce omenjenih občin, kterim je cestnina za zdržavo ceste jako potrebena, in nasvetuje, da bi se petecija dala odseku nazaj, ki naj bi jo še enkrat natančno pregledal in prevdaril. Po kratkem razgovoru med posl. Horakom, Dežmanom — kteri se je tako spozabil, da je, dr. Bleiweisu odgovarjajoč slovenski govoril — in dr. Suppanom se peticija izroči deželnemu odboru v pregled.

S tem se konča seja; peta seja je danes v torek, 16. debembra.

Iz deželnega zbora Tržaškega

Iz Tržaške okolice 13. decembra.

9. t. m. bila je v seji deželnega zbora specialna debata o postavi za realko. Ker ta postava, že lansko leto sklenjena, ni bila potrjena, se je letos nekoliko predrušana zopet predložila. Lahi namreč tirjajo, da srednje šole v Trstu bi morale imeti vse laški učni jezik, toraj naj se nemška realka odpravi; vlada pa se temu ostavlja. Pri generalni debati v predzadnji seji sta marsiktero dobro povedala okoličanska poslanca dr. Lozer in Nabergoj, pa se ve, da zastonj.

Naj tukaj danes le iz specialne debate nekaj povem. §§. 1.—5 se sprejmejo brez debate; pri §. 6. baron Pascottini nasvetuje, naj se tako popravi, da kdor vzdržuje javno realko, ima tudi pravico tirjati šolnino. Pri §. 7. (o učnih predmetih) pa se je vnela živa debata. Okoličanski poslanec dr. Lozer obžaluje, da se v višjih razredih na realkah v kršanskem nauku ne podučuje, in želi, da bi se kršanski nauk tudi v teh razredih vpeljal kot obligaten predmet. Dalje tirja, naj se vpele na realkah stolica za slovenski jezik in sicer kot obligaten predmet za Slovence, prostovoljen pa za druge. Odgovarja mu žid dr. Luzzatto, da bi poduk v kršanskem nauku na škodo bil drugim bolj potrebnim rečem in omeni, da tržaški zbor ni edini, ki je ta poduk na realkah prikrajšal, ampak je le posnemal kar so drugi zbori storili. Okoličanski poslanec Burgstaller podpira Lozerjev nasvet, naj se ustanovi stolica za slovenski jezik. Dr. Franelič (za mesto) podpira ta nasvet in dostavlja, naj se dotični §. tako popravi, da ker že zdaj nekaj Slovencev obiskuje realko in bi se s časom to število narastlo, bi tedaj morala ustanoviti se realka s slovenskim podučnim jezikom. Temu ugovarjata dr. Luzzatto in Hermet, ki pravi, da deželni zbor, ako bi se kdaj pokazala potreba srednje šole s slovenskim učnim jezikom, ne bode proti njeni ustanovi in meni (Pozor, okoličani!), da kakor okoličani znajo tirjati druge reči, bodo znali tirjati tudi srednje šole, in nihče se ne bode upiral njihovi vpeljavi, da se bo le njih potreba dokazala! — (A to se bo dalo možem à la Luzzatto, Hermet et Comp. težko kdaj dokazati. Pis.) Kar se pa kršanskega nauka tiče, sklada se dr. Luzzattom, da kršanski nauk bi se moral učiti v cerkvi, a ne v šoli. Burgstaller trdi, da imajo okoličani pravico do slovenske realke in če se že postava dela, naj se naredi popolna, toraj naj se sprejme v ta §. tudi poduk o slovenskem jeziku, pa dr. Piteri mu ugovarja, da je že veliko število ur (32 na teden) za poduk odločenih, toraj bi bilo skoraj nemogoče vpeljati še poduk v slovensčini, in tudi bi bilo težko dobiti izprašanih učiteljev (navadni izgovori); on tedaj nasvetuje, naj se sprejme odborov predlog. Pri glasovanju padli so nasvetovani popravki in §. se je sprejel, kakor je bil od odbora nasvetovan. Okoličan Nadlišek naznani, da bo glasoval proti celemu predlogu.

Pri §. 8 (ki določuje učni jezik) bila je zopet živa debata. Najpred ugovarja baron Pascottini dr. Franeliču, kateri je v predzadnji seji dolžil vlado ponemčevanja, in trdi, da laški jezik je bil v Trstu zmiraj od vlade podpiran; tudi pobija nekatere opazke dr. Luzzattove iz prejšnje seje o narodnosti in nasvetuje, naj se ta §. glasi: Naj bo na deželni realkah in ljudskih šolah laški jezik učni jezik; na drugih šolah pa, naj bodo javne ali privatne, določuje o podučnem jeziku tisti, kdor jih vzdržuje. Dr. Luzzatto zagovarja to, kar je v prejšnji seji rekel, odreka pa baronu Pascottiniju, da bi bila vlada laški jezik podpirala; dokaz temu je to, da še ni dolgo sem, kar v Trstu ni bilo druge gimnazije nego le nemška.

Hermet zopet povdarja, da ima le deželni zbor pravico določevati o podučnem jeziku, in ker so tudi vsi strokovnjaki zoper to, da bi se v šolah podučevalo v katerem drugem kakor domačem jeziku, nasvetuje, naj se odbor predlog sprejme. Vladni komisar brani vlado napadov Luzzattovih, in ko je Pascottinijev nasvet pri glasovanju padel, sprejel se je §. kakor je bil nasvetovan.

Tudi naslednji §§. so bili spejeti, dasiravno je dr. Lozer večkrat oporekal. Ker smo pri ti priliki iz ust laških kolovodjev samih slišali, da se v šolah ne sme podučevati v nobenem drugem, nego domačem jeziku, opomnimo okoličanske poslance, naj tirjajo, da se stvar preišče, po kateri poti se je do tega prišlo, da se je v Rojanu proti volji večine prebivalcev vpeljal III. razred z laškim podučnim jezikom. Tudi tisti, ki so takrat podpisali prošnjo, so zdaj že vse drugačnih misel; kakor je znano, so se oni podpisi nabirali le pri bokalu.

V Moravskem zboru je 13. t. m. grof Belkredi stavljal predlog za ustanovo deželne hipotekne banke. Zemljiša so silno važna za vlado, ki pa jih, je na Moravskem s preobilnimi davki zatirala in njim koristne zavode (posojilne kase) odpravila. Podpirala pa je domačim posestnikom (na kvar ptuje kapitaliste. Belkredijev predlog se izroči posebnemu odseku. Dr. Pražak je včeraj vtrjeval svoj predlog, da naj se vloga 27 poslancev v zboru prebere.

V Dalmatinskem zboru so vsi laški poslanci 10. t. m. popustili poslanstvo. Ustavovni listi so zahtevali, da naj se zavoljo tega razpusti deželni zbor, in razpišejo nove volitve, kar pa vlada ne bo storila.

Dopisi.

Iz Trsta 5. decembra. — Pokanje topov z grada in prazniško zvonjenje po vseh cerkvah tržaškega mesta naznanjalo je 1. decemb. zvečer, da bliža se za vsakterega državljana, za pravega Avstrijanca imeniten dan. Pa kdo bi bil mislil, da se bode v mestu, ktero se za vso svojo veljavo in bogastvo ima zahvaliti le edino Habsburžanom, našla še taka druhal, ki bi ob dnevu, ko presvitli vladar 25letnico svojega vladanja obhaja, svoje pobalinske demonstracije poskušala! In to se je v Trstu godilo, v tistem Trstu, kjer vlada italijanski element gladi, mu v vseh željah vstreza ter si tako strupene gade v nedrijih goji in izreja. Proti 7 uri omenjenega dneva zvečer počili ste dve nastavljeni petardi v palači viteza Rittmayerja in stres je bil tako močan, da se je več šip zdrobilo. Rittmayer je obče spoštovana oseba, mestni in deželni poslanec, voljen od I. mestnega reda, rodom je Nemeč, pa konservativne ali vladne stranke in ravno

te dni je na Dunaj odpotoval z deputacijo, ktera je imela adresno tržaškega mesta cesarju predložiti. — 2. dec. zjutraj nam je pokanje topov in zvonjenje zopet naznanjalo vesel praznik, burja je pa prejšnji in posebno pa ta dan tako razsajala, da še naznanjene vojaške parade ni bilo. Ob 10. uri je bila pri sv. Justu slovesna sv. maša, ktero so obhajali prevzvišeni g. škof in pri kateri so bile navzoče civilne in vojaške oblastnije, konsuli tujih vlad, učenci srednjih šol in profesorji; mestnih očetov in profesorjev laške mestne gimnazije je bilo neki le malo navzočih.

Zvečer je bila napovedana osvečava mesta, za ktero so se posebno na velikem trgu velikanske priprave (na plin) delale. Pa silna burja ni dopustila zunanje osvečave na trgu in na barkah v luki, le okna po hišah so bila razsvetljena in veliko ljudstva se je po ulicah še pozno v noč sprehajalo. Proti 7 uri blizo cerkve novega sv. Antona pod oknom prodajalnice papirja in drugih reči g. Skaberja, kjer je bila neki tudi podoba Nj. Vel. razpostavljena, počla je zopet petarda, ki pa k sreči ni druge škode napravila, kakor da je nekaj šip zdrobila. Ako bi se bila kaka demonstracija zgodila proti kralju Viktor-Emanuelu, ko je po avstrijskih deželah popotoval, kak hrup pač bi bili časniki zagnali in gotovo tržaski mestni zbor bi bil med prvimi, kateri bi bil svoje obžalovanje zoper to izrekel; ker se je pa na avstrijski zemlji na tak važen dan tako pobalinsko demonstriralo, upamo, da bo naš zbor svoje obžalovanje javno zoper tako početje izrekel.

Karakteristično je pa tudi to, da med tem, ko so vsi časniki vseh barv 2. dec. o 25letnici kaj spregovorili tržaški „Progresso“ še besedice o tej dogodbi omenjeni dan nima; in tudi na mestnih ljudskih šolah so morali vsi otroci v šolo, čez eno uro pa so jih na dom spustili.

3. t. m. je bila zopet seja in sicer deželnega zbora, pri tej seji je bilo brano pismo g. Contija, kateri se je poslanstvu odpovedal in tudi voljene so bile stalne komisije ali odseki. Med tem ko v delegaciji ni nobenega okoličanskega zastopnika (edini Burgstaller je le namestnik), so v raznih odsekih vendarle trije okoličani in sicer dr. Lozer v šolskem, Burgstaller v obrtniško-gospodarskem in dr. Muha v odseku za javno snago in jestvine (annona, Proviant).*

Domače stvari.

(Slovensko gledišče.) V nedeljo predstavljana burka „Doktor in komisijonar“, ktera je, kakor veči del dunajskih burk, v dejanji brez prave vrednosti, a vendar polna komičnih prizorov, se je igrala splošno dobro. Prvi med vsimi igralci bil je, se vé da, gospod Kajzel s svojo naravno komiko; gosp. Noll ga je prav dobro podpiral, zlasti kar se petja tiče, je bil izvrsten v dvospievih z gospo Odijevo, ktera je bila svoji nalogi popolnoma kos. Gospod Schmidt je svojo nalogo prav razumno izpeljal in gosp. Kocelj je bil pravi „morski volk“. Gospodični Podkrajškova in Jamnikova ste bili pridni kakor navadno in gospod Š. Paternoster je v besedi in maski prav dobro posnemal briča. Gosp. Šušteršič, sicer dobra moč dramatičnega društva, bi se pa moral najprvo nalogo dobro učiti, kajti zanašanje na šepetalca se nam zdi skoro majhno spoštovanje občinstva. — Hiša je bila polna in ob-

* Drugi dopis enakega zapopadka smo zavoljo pomanjkanja prostora odložili.

činstvo s predstavo splošno zadovoljno, dasiravno so se jeli glasiti tisti mladi duhovi, kateri iz znanih vzrokov hodijo v gledišče sikat.

Razne novice.

— Goveja kuga se je te dni v Novomestu prikazala.

— Živinski sejmi so prepovedani v Celjskem okrajnem glavarstvu zaradi goveje kuge, ki v Ptujski okolici razsaja.

— Nova telegrafična štacija se je odprla 13. t. m. v Bohinjski Bistrici.

— G. Nabergoj nam piše, da on ni glasoval zoper dr. Lozerjev predlog v Tržaškem deželnem zboru kakor je omenil naš dopisnik v listu od 9. t. m., ker dr. Lozer ni stavljal nobenega predloga, ampak je le govoril zoper predlog odsekov, zoper kterega so pri glasovanju glasovali z dr. Lozerjem tudi g. Nabergoj in ostali štirje okoliški poslanci. Veseli nas, da una vest ni resnična, ktere pa naš g. dopisnik ni poročal prav za gotovo. Tudi je ni nalašč sumljivo zasukal, česar se vsakdo lahko prepriča iz poprejšnjih njevovih dopisov, v kterih je zmerom s spoštovanjem govoril o g. Nabergoju.

— Iz Kutne Gore poroča „Politik“, da je 3. t. m. oral hlapec na polji pri Kutni Gori. Kar se eden vpreženih konj s sprednjima nogama do prs v zemljo vdira, in ob enem se sliši neznausko bobnenje in poslednjič strašansko ropot. Hlapec se ustraši, izpreže pogreznjenega konja ter nazaj zbeži z drugim konjem in s plugom. Komaj se hlapec ene stopinje umakne, že zgine pogreznjeni konj pod zemljo, in na to se privali iz nje hlap, in prvi trenutek se ni vedilo, kako in kam je konj zginil. Še le čez ene ure se je vidilo, da je nesrečni konj padel 13 sežnjev globoko v nekdanjo jamo sv. Barbare. Veliko vekov so tukaj orali, sto in sto vozov se je tukaj prepeljalo, in nobeden ni vedil, da je bil tukaj veliki vhod v rudnik sv. Barbare, ki so ga že zdavnej zaprli in se je po nesreči ravno zdaj odprl, ko mislijo v Kutni Gori zopet rudo kopati.

Telegrafične denarne cene

51. decembra.

Papirna renta 69.20. — Srebrna renta 74.10. — 1860letno državno posojilo 101.25. — Bankine akcije 996 — Kreditne akcije 240.—. — London 113.40. — Srebro 108.50. — Ces. kr. cekini —.—. — Napoleon 907 1/2.

Denarstvene cene.

13. decembra.

Državni fond.	Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta	69.35	69.60
5% renta v srebru	74.30	74.50
Srečke (lozi) 1854. l.	96.—	96.50
„ „ 1860. l. cel.	102.50	103.—
„ „ 1860. l. pol.	109.50	110.—
Premijski listi 1864. l.	131.75	132.50
Zemljišine odveznice.		
Štajarske po 5%	93.—	—
Kranjske, koroške in primorske po 5%	85.—	89.—
Ogerske po 5%	75.—	75.75
Hrvaške in slavonske po 5%	73.—	73.—
Sedmogradske po 5%	73.—	74.—
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	988.—	990.—
Unionske banke	106.—	106.50
Kreditne akcije	239.—	239.50
Nižoavstr. eskomptne družbe	890.—	895.—
Anglo-avstr. banke	131.—	131.50
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gld. a. v.	172.—	172.50
Tržaške „ 100 „ k. d.	—	117.—
„ „ 50 „ „ „	—	53.—
Budenske „ 40 gld. a. v.	23.50	24.—
Salmove „ 40 „ „ „	34.—	35.—
Palfi-jeve „ 40 „ „ „	—	22.—
Clary-jeve „ 40 „ „ „	31.50	32.—
St. Genois „ 40 „ „ „	22.50	21.50
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	20.50	21.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	21.—	23.—
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.36	5.37
Napoleons'or	9.08	9.09
Srebro	108.75	109.—